There was established the influence of the order of collection of the main taxes on the trends of increasing tax loads on the agriculture enterprises starting from 2014. On the concrete example there was identified the influence of the complication of the rules of collection of the fourth group of single tax for farm enterprises, value added tax and individual income tax on the common tax load and on the profitability of the enterprises.

Key words: tax burden, single tax for IV-th group, taxation of the dividends, special tax regime of VAT, general system of taxation.

Fig. 2. Lit. 20.

Інформація про автора

ЧУДАК Ліна Анатоліївна – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри аудиту та державного контролю, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, пров. Затишний, 5А, e-mail: chudaklina@rambler.ru).

CHUDAK Lina – Candidate of Economic Sciences, Senior Lecturer of the Department of Audit and State Control, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, Zatyshniy Lane, 5A, e-mail: chudaklina@rambler.ru).

ЧУДАК Лина Анатольевна – кандидат экономических наук, старший преподаватель кафедры аудита и государственного контроля, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, переул. Затышный, 5А, e-mail: chudaklina@rambler.ru).

УДК 339.7

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАТІЖНОГО СЕРЕДОВИЩА СИСТЕМ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ ©

Н.П. ЮРЧУК,
кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної кібернетики,
Вінницький національний аграрний університет (м. Вінниця)

У статті проаналізовано стан вітчизняного ринку платіжних інструментів та платіжної інфраструктури систем електронної комерції. Відзначено, що відбувається поступове перенесення трансакцій в електронний формат, поява нових засобів платежу, новітніх платіжних інструментів і систем.

© ***Н.П. ЮРЧУК, 2017***

Визначено, що у міжнародній економічній практиці виділяють три основних підходи до організації інституційного регулювання електронних платежів: європейський, північноамериканський і азіатський.

Доведено, що подальша інституціоналізація платіжних інструментів електронної комерції пов'язана з небанківськими платіжними сервісами, адже спостерігається загальний для електронної комерції процес відмови від використання традиційної інфраструктури.

Зауважено, що з позицій розвитку електронної комерції найперспективнішими є платіжні системи рівня 5PL, вони не потребують платіжних терміналів, провайдери 5PL практично повністю віртуальні.

Ключові слова: електронні платіжні інструменти, електронна комерція, системи електронної комерції, електронні платіжні системи, платіжна інфраструктура, Інтернет-банкінг, електронні гроші, мобільний банкінг.

Рис. 3. Літ. 15.

Постановка проблеми. Інформаційно-комунікаційні технології сьогодні проникають в усі сфери діяльності сучасної людини, стосується це і економіки. Розвиток глобальної мережі Інтернет зумовив віртуалізацію економіки, зміни способів ведення бізнесу та появу електронного бізнесу.

Сьогодні електронний бізнес динамічно розвивається долаючи кордони. Серед сегментів електронного бізнесу важливу роль відіграє електронна комерція (e-commerce). При цьому експерти вказують на значний потенціал України для подальшого розвитку електронної комерції. Функціонування e-commerce зумовлене конкуренцією, яка постійно зростає.

Електронна комерція (e-commerce, Інтернет-торгівля, електронна торгівля) – це широкий набір інтерактивних методів ведення діяльності з надання споживачам товарів та послуг. Також під електронною комерцією розуміють будь-які форми ділових операцій, де сторони взаємодіють через електронні технології, а не в процесі фізичного обміну чи контакту [2].

Сучасні системи електронної комерції відкривають нові можливості для розвитку і зміцнення існуючого бізнесу чи створення нового бізнесу в середовищі Інтернет.

Платіжне середовище є найважливішою умовою існування систем електронної комерції. В мережевій економіці конкурентоспроможність її суб'єктів визначається рівнем розвитку і взаємною інтеграцією торгових та платіжних інструментів. Для ефективної комерційної діяльності необхідно, щоб банківські установи та платіжні системи могли обробляти угоди в режимі реального часу як всередині країни, так і з використанням іноземних валют на світових ринках [1]. Все це визначає напрям розвитку платіжних систем та інструментів у цифровій економіці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження електронних платіжних інструментів та їх ролі для електронної комерції зробили як зарубіжні, так і вітчизняні вчені: М. Калужський [1], Кетрін Л. Манн [3], С. Коляденко [4], А. Маєвська [2], С. Міщенко [5], Н. Пантєлєєва [6], О. Прутська, М. Савлук, М. Сучман [7], С. Циганов [8] та ін. Однак стан вітчизняного платіжного середовища електронної комерції об'єктивно потребує подальшого проведення досліджень.

Формулювання цілей статті. Метою статті є вивчення особливостей розвитку платіжних інструментів в Україні та узагальнення світового досвіду інституційного регулювання платіжного середовища електронної комерції в цифровій економіці щодо можливості застосування цього досвіду у вітчизняній практиці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вітчизняний споживацький ринок є одним з найбільших у Центральній і Східній Європі. Завдяки розвитку цифрових технологій сьогодні боротьба за українського покупця ведеться у глобальному масштабі. За оцінками експертів в Україні на кінець 2016 року налічувалося 21,9 млн користувачів Інтернету, що складає близько 58% населення. Для порівняння у Європі цей показник складає більше 80 %. Тож Україна має значний потенціал для розвитку електронної комерції (рис. 1).

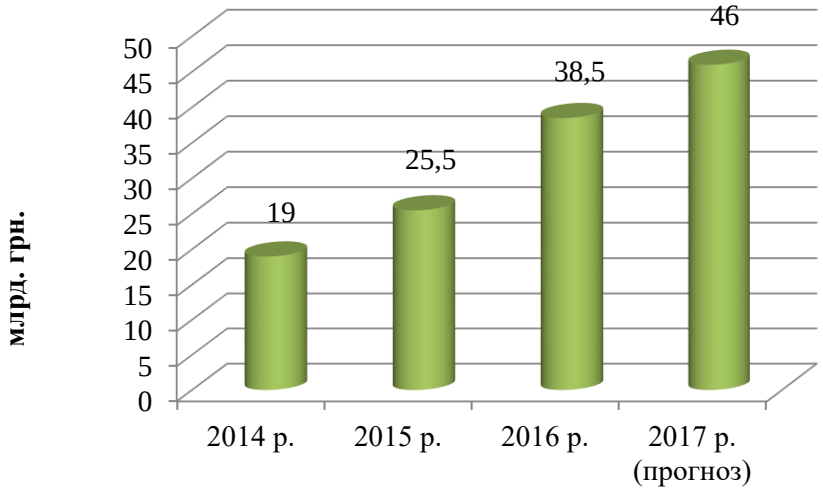

Рис. 1. **Товарообіг українського ринку e-commerce, млрд грн**
Джерело: сформовано за даними сайту prom.ua [9]

У 2016 році ринок електронної комерції в Україні зростав ще швидше, ніж у 2015 році, якщо за 2015 р. товарообіг збільшився на 34,2% – з 19 до 25,5 млрд грн, то в 2016 році він зріс уже на 50,1% – до 38,5 млрд грн. Експерти прогнозують зростання он-лайн продажів у 2017 р. на 7,5 млрд грн.

Для задоволення потреб користувачів e-commerce важливим елементом є зручна оплата. В даному контексті необхідно враховувати, що зі зростанням обсягів он-лайн продажів відбувається збільшення кількості он-лайн розрахунків. Як зазначає Коляденко С.В. [4], завдяки світовій інформаційній мережі значно збільшилася швидкість грошових трансакцій. Таким чином, Інтернет став провідною, ключовою технологією сучасної економічної взаємодії.

Основним джерелом інституційного розвитку платіжних систем та інструментів електронної комерції на ринку є кінцевий попит. Платіжні системи електронної комерції так чи інакше при розрахунках використовують безготівкові платежі та електронні гроші.

За даними Національного банку України [10] в Україні спостерігається позитивна динаміка зростання безготівкових платежів (рис. 2).

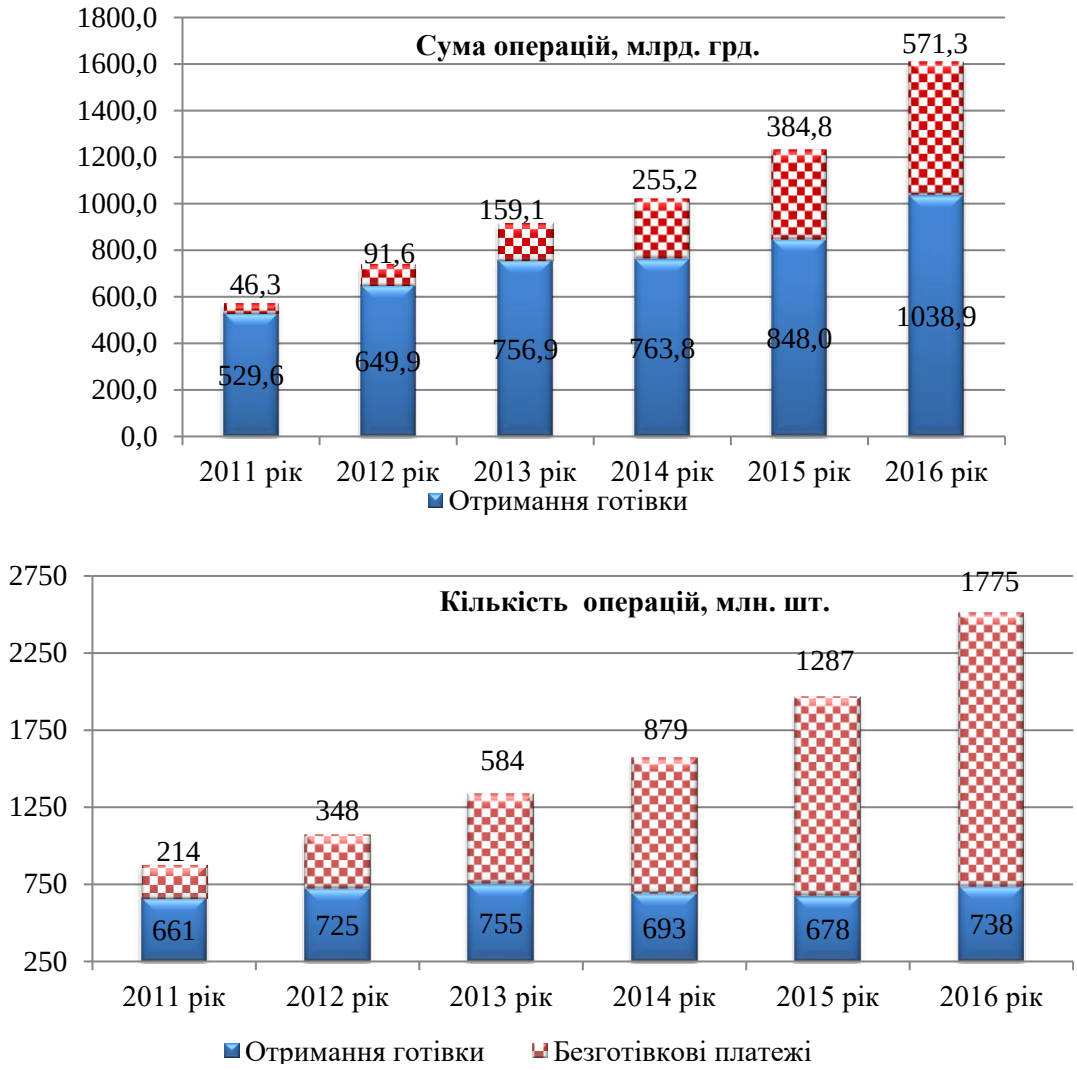

Рис. 2. **Сума та кількість операцій з використанням банківських платіжних карток, 2011-2016 рр.**

Джерело: сформовано за даними Національного банку України [10]

Так, якщо у 2011 році частка безготівкових платежів з використанням карток в Україні становила 8%, то за підсумками 2016 року вона перевищила 35%. Показники ринку платіжних карток за результатами 2016 року також продемонстрували суттєве зростання кількості та обсягів безготівкових розрахунків в Україні. За 2016 рік загальна кількість операцій з використанням платіжних карток, емітованих українськими банками на майже 28%, становила 2513 млн шт., а обсяги операцій зросли на 30,6 % та становили близько 1610 млрд грн.

НБУ відзначає зростання популярності роздрібних безготівкових розрахунків серед українців: частка безготівкових платежів із використанням платіжних карток за 2016 рік збільшилась за обсягом операцій на 4,3 % і становила 571,3 млрд грн, що складає 35,5 % від загального обсягу операцій за платіжними картками. Відбулось зростання за кількістю операцій частки безготівкових розрахунків на 5,1 %, що склало 1775 млн операцій (70,6 % від загальної кількості операцій за платіжними картками).

На 01 січня 2017 року порівняно з 01 січня 2016 року збільшилася загальна кількість: активних платіжних карток – на 1,55 млн шт. (5%) і становила 32,4 млн шт., безконтактних платіжних карток – на 0,54 млн шт. (37,4%) і становила 1,99 млн шт., платіжних карток з функцією електронних грошей – у шість разів і становила 54 тис. шт. [10].

За даними НБУ у 2016 році спостерігалося збільшення кількості платіжних карток, а також розширення платіжної інфраструктури. Так НБУ відзначає зростання кількості підприємств торгівлі та сфери послуг, що надають можливість своїм клієнтам здійснювати безготівкові розрахунки. За 2016 рік їх кількість зросла на понад 11% (на 14674 од.) і становила 145938 од.

Інфраструктура використання платіжних інструментів впродовж 2016 року також зростала та станом на 01.01.2017 р. налічувала майже 33,8 тис. банкоматів та 219,2 тис. терміналів (станом на 01.01.2016 р. – 33,3 тис. банкоматів та 194,5 тис. терміналів).

Серед банків за кількістю емітованих платіжних карток та ступенем розгалуженості інфраструктури їх обслуговування станом на 01 січня 2017 року лідерами були ПАТ КБ "ПриватБанк", АТ "Ощадбанк", АТ "Райффайзен Банк Аваль" та АТ "УкрСиббанк" відповідно (рис. 3).

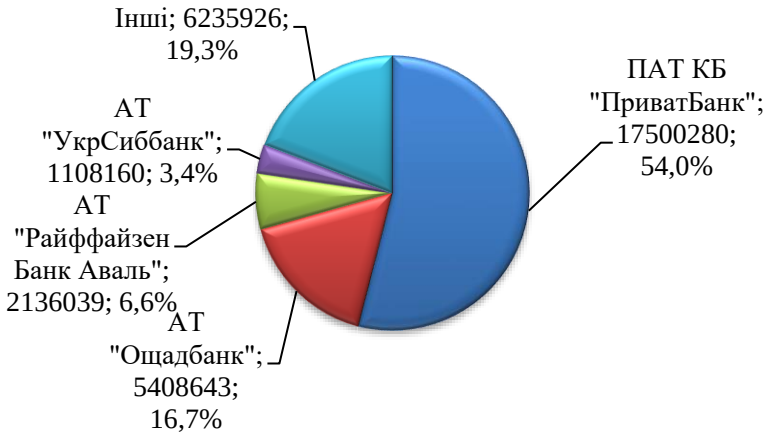

Рис. 3. **Активні платіжні картки у розрізі українських банків станом на 01.01.2017 р.**

Джерело: сформовано за даними Національного банку України [10]

За кількістю платіжних карток та встановлених пристроїв для їх обслуговування у регіональному розрізі найвищі показники демонструють м. Київ, Дніпропетровська та Харківська області.

Національний банк України послідовно втілює в життя проект Cashless economy, який є одним із основних стратегічних напрямків розвитку фінансового сектору України. Відповідно до Комплексної програми розвитку фінансового сектору України у 2020 році рівень готівки в економіці (відношення М0 до ВВП) у 2020 році має знизитися до 9,5%, а мережа платіжних терміналів – зрости до 11000 од. на 1 млн населення [11].

Діапазон розрахунків он-лайн не обмежується лише спеціалізованими сайтами, сюди відносяться розрахунки за допомогою платіжних терміналів, банкоматів, інтернет-кіосків, інтерактивного телебачення тощо.

На зміну традиційним розрахунковим послугам приходять електронні платіжні системи, які дають змогу в умовах реального часу швидко й зручно проводити необхідні операції з відповідним заощадженням коштів на обслуговування та надійною системою захисту [7].

Роль альтернативних платіжних засобів (електронних гаманців, мобільних телефонів і цифрових валют) на міжнародному ринку платіжних послуг постійно зростає, при цьому тренд великою мірою підтримується завдяки ринкам країн, що розвиваються, активно впливаючи на весь світ [11].

Як зазначає Пантєлєєва Н., відбувається поступове перенесення трансакцій в електронний формат, поява нових засобів платежу, новітніх платіжних інструментів і систем. Саме у сфері платіжних і розрахункових систем останнім часом відбувається найшвидше впровадження інновацій, при цьому чимало з них є дискусійними з позиції нормативного регулювання та практичного використання. Зокрема, пильну увагу з боку центральних банків і міжнародних фінансових установ привертає така фінансова інновація, як електронні гроші [6].

В міжнародній економічній практиці фахівці виділяють три основних підходи до організації інституційного регулювання електронних платежів: європейський, північноамериканський і азіатський [7]. Кожен з них має власну специфіку, що обумовлена інституційними особливостями, в яких діють економічні суб'єкти цифрової економіки.

1. Європейський підхід розглядає електронні гроші, що емітуються платіжними операторами, як нову форму грошей, що вимагає особливого правового режиму для здійснення електронних платежів. До основних заходів європейського правового регулювання ринку електронних платежів відносять:

– нормативне закріплення прав і обов'язків учасників електронних розрахунків;

– визначення параметрів систем безпеки електронних розрахунків;

– нормативне закріплення системи звітності емітентів електронних грошей перед центральним кредитним банком;

– забезпечення емітентами електронних грошей їх миттєвої ліквідності, тобто можливості безперешкодного обміну на валюту держави;

– можливість встановлення резервних вимог до емітентів електронних грошей.

2. Північноамериканський підхід розглядає електронні платежі і гроші, емітовані платіжними операторами, як новий вид платіжних (фінансових) послуг. Поряд з європейським підходом (за винятком, мабуть, Великобританії), північноамериканський підхід йде шляхом чіткої регламентації застосування правових норм і інструментів фінансового регулювання. Основу цього підходу складає докладний опис вимог до роботи фінансових інструментів та ринків, так званий “rule-based regulation”.

3. Азіатський (китайський) підхід не передбачає чіткого визначення основоположних понять і детальної нормативної регламентації платіжних процедур. Замість цього, акцентується увага на швидкому і ефективному вирішенні ключових питань, пов'язаних із здійсненням електронних платежів. Такий підхід дозволяє експортно-орієнтованій товаровиробляючій економіці Китаю приймати основоположні рішення, не чекаючи формування законодавцями нормативно-

правової бази. На відміну від попередніх підходів, відправною точкою є економічна доцільність прийнятих рішень, а не їх відповідність формальним "принципам законодавства" [1].

І європейський, і північноамериканський підходи передбачають законодавчу регламентацію платіжних процедур.

Підвалинами українського законодавства, що регулює діяльність платіжних систем, є Закон України "Про платіжні системи і переказ грошових коштів", ухвалений 05.04.2001 р. № 2346-III [12]. Відповідно до даного закону електронний платіжний засіб визначено як платіжний інструмент, який надає його держателю можливість за допомогою платіжного пристрою отримати інформацію про належні держателю кошти та ініціювати їх переказ. Там же дано дефініцію поняття "мобільний платіжний інструмент" – електронний платіжний засіб, реалізований в апаратно-програмному середовищі мобільного телефону або іншого бездротового пристрою користувача [12].

Законодавство України визначає поняття "електроні гроші" як одиницю вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі [12].

Таке трактування перекликається з визначенням Європейського парламенту та ради, що дає наступну дефініцію електронних грошей: це – електронний замінник монет і банкнот, який зберігається на електронному пристрої, наприклад, на чіп-картці або у пам'яті комп'ютера, і який здебільшого призначений для здійснення електронних банківських платежів обмеженими сумами [13]. Це пов'язано з необхідністю досягнення узгодженості, визнання дозволів, надання єдиної ліцензії для регламентації діяльності установ-емітентів електронних грошей і пруденційного нагляду за ними держав походження у всьому Європейському Співтоваристві. У Директиві 2009/110/ЄС надається уточнення цього поняття в частині електронних пристроїв, до яких включені магнітні, а також підкреслюється, що вони випускаються з метою здійснення платіжних операцій, таких, як розміщення, переказ, отримання грошових коштів, незалежно від інших зобов'язань між платником і отримувачем платежу [6].

Емісія електронних платіжних засобів у межах України проводиться виключно банками, що уклали договір з платіжною організацією відповідної платіжної системи та отримали її дозвіл на виконання цих операцій (крім банків, які здійснюють емісію електронних платіжних засобів для використання в межах цих банків) [12]. З метою вдосконалення порядку емісії електронних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням національний регулятор своєю постановою № 705 від 05.11.2014 р. затвердив Положення про порядок емісії електронних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням [14], в якому визначено особливості емісії мобільних платіжних інструментів і здійснення операцій з їх використанням та загальні вимоги до безпеки здійснення платіжних операцій та управління ризиками.

Враховуючи зміни на фінансовому і платіжному ринках, впровадження високотехнологічних платіжних інструментів, нагляд за платіжним простором має бути відповідним. Саме тому у законі України "Про платіжні системи і переказ грошових коштів" визначено, що нагляд (оверсайт) платіжних систем –це діяльність Національного банку України з метою забезпечення безперервного, надійного та ефективного функціонування платіжних систем, яка включає: моніторинг платіжних

систем; оцінювання їх на відповідність вимогам законодавства України та міжнародним стандартам нагляду (оверсайту) платіжних систем. Міжнародні стандарти нагляду (оверсайту) платіжних систем – документи, прийняті Комітетом з платіжних і розрахункових систем Банку міжнародних розрахунків та Технічним комітетом Міжнародної організації комісій з цінних паперів, що визначають стандарти нагляду (оверсайту) платіжних систем та систем розрахунків [14].

Сучасні платіжні послуги можна умовно поділити на два основні типи: банківські та небанківські платіжні послуги.

Класичні банківські установи надають населенню різноманітні банківські платіжні послуги. У напрямі B2C найчастіше використовуються розрахунки пластиковими картками і банківські перекази, у напрямі C2C переважають грошові перекази. Українські банки розуміють необхідність впровадження інтернет-транзакцій, надання послуг в он-лайн режимі.

До інноваційних технологій банківського маркетингу можна віднести: Інтернет-банкінг, мобільний банкінг, створення електронних офісів (відділень самообслуговування), розвиток системи роздрібних послуг, застосування CRM-систем. Особливо активно розвивається мобільний банкінг. Його поширеність завдяки злиттю технології та індустрії може сприяти перетворенню цієї послуги на головний фінансовий сервіс уже найближчим часом, особливо в розвинутих азійських країнах, таких, як Сінгапур, Гонконг, Південна Корея, де мобільні пристрої використовуються населенням для проведення практично будь-яких фінансових операцій.

Як показують дослідження, у країнах, що розвиваються, сегмент ринку споживачів операторів мобільного зв'язку (ОМЗ) значно більший, ніж банківських послуг: банківські рахунки має тільки 20-30 % населення, тоді як мобільні телефони – понад 80 %. Очевидно, що ОМЗ мають легший доступ до ринку, оскільки в них уже є відносини з клієнтами, котрим вони можуть запропонувати додаткові послуги, до того ж провайдери здатні контролювати SIM-картки телефонів і мобільних мереж. Для банків величезний потенціал криється у сфері використання інфраструктури мобільного зв'язку, що дасть змогу забезпечити як базові, так і розширені фінансові послуги у сфері мобільного банкінгу. У сучасній цифровій економіці використання мобільних засобів платежів визначає майбутнє грошей [8].

Український ринок банківських електронних платежів має значний потенціал з тенденцією до збільшення кількості банків, які впроваджують Інтернет-банкінг. Серед лідерів Інтернет-банкінгу, в тому числі й мобільного, потрібно відзначити ПАТ КБ "ПриватБанк", ПАТ "Укрсоцбанк", ПАТ "ПУМБ", АТ "УкрСиббанк", ПАТ " Альфа-Банк ", АТ "ОТП Банк", АТ "Укрексімбанк".

Найбільш інноваційним банком у впроваджені Інтернет-банкінгу в Україні є ПАТ КБ "Приватбанк", який пропонує широкий спектр платіжних послуг, пов'язаних з електронною комерцією. Зокрема, система Інтернет-банк "Приват24", що належить ПАТ КБ "Приватбанк", пропонує такі можливості: цілодобовий доступ до рахунків, купівля квитків, оформлення кредитних заявок на сайті банку, переказ коштів на будь-яку картку світу, здійснення S.W.I.F.T.-переказів, оплата комунальних послуг, оплата різних інтернет-послуг та ін. До останніх інновацій, які отримали світове визнання, належать такі продукти ПАТ КБ "Приватбанк", як платіжний міні-термінал, вхід в Інтернет-банкінг через QR-код, онлайн-інкасація, а також десятки

різноманітних мобільних додатків (для iOS, Android, Windows Phone). У Приват24 з 2014 року технологію розпізнавання відбитків пальців було реалізовано для власників iPhone, трохи пізніше – для власників гаджетів Samsung (починаючи з моделі Galaxy S5). У березні 2017 р. Приват24 запустив авторизацію відбитками пальців для будь-яких Android-гаджетів. Користувачі будь яких Android-гаджетів, що обладнано дактилоскопічним сканером, відтепер можуть заходити в додаток і підтверджувати оплату не тільки паролями, а й відбитками пальців. Приват24 був одним з перших мобільних банків Європи, в якому було запроваджено технологію розпізнавання відбитків пальців. Авторизація відбитком пальця не лише дозволяє проводити платежі в Приват24 швидше, а й додатково захищає власника смартфону від несанкціонованого доступу до його рахунків [15].

Небанківські платіжні послуги, засновані на електронних грошах, надаються спеціалізованими платіжними провайдерами, що представлені на національному ринку такими зарібужними і вітчизняними провайдерами, як PayPal, E-gold, LiqPay, UkrMoney, Portmone.com, ГлобалМані та ін.

Саме небанківські електронні платіжні послуги найбільше пов’язані з електронною комерцією. Їх перевагою є відсутність мінімального розміру платежів й висока окупність.

Подальша інституціоналізація платіжних інструментів електронної комерції пов’язана з небанківськими платіжними сервісами, адже спостерігається загальний для електронної комерції процес відмови від використання традиційної інфраструктури.

В електронній комерції революція відбувається не стільки у сфері банківського, скільки в сфері розрахунково-касового обслуговування суб'єктів торгівлі. Тому електронні платежі рівною мірою є новою сферою електронного бізнесу як для банківських, так і для небанківських установ. Банківські структури володіють великими ресурсами і тактично виграють у конкурентній боротьбі, тоді як небанківські платіжні провайдери несуть менші трансакційні витрати в окремо взятій сфері послуг і тому мають стратегічні переваги.

Використання електронних грошей в розрахунках між учасниками електронної комерції вимагає зміни регулюючого впливу держави. Це стосується не лише розроблення відповідного законодавства, але й нормативного закріплення стандартів їх використання, прав і обов'язків сторін укладених угод [1].

На рівні державного регулювання мова йде про формування міжнародних стандартів надання платіжних послуг, що дозволяють перетворити їх з механізму фінансових взаєморозрахунків у фактор забезпечення глобальної конкурентоспроможності держави. Закордонні фахівці прямо вказують на те, що країни повинні розглядати електронні фінанси як спосіб досягнення глобальних стандартів незалежно від використання ресурсів переговорного процесу в рамках СОТ [3].

Згідно законодавства України [12] емітентом електронних платіжних засобів, в тому числі й електронних грошей, є лише банки. Виникає ситуація, коли небанківські платіжні системи здійснюють емісію та організовують обіг електронних грошей фактично нелегітимно, впливаючи на фінансовий стан держави в цілому. Такий стан потребує ефективного механізму регулювання на рівні державних інституцій з урахуванням світового досвіду.

У світовій економіці тенденції розвитку платіжних систем електронної комерції сьогодні визначають північноамериканська та азіатська моделі, які базуються на розвитку платіжних систем логістичних рівнів 4PL (Fourth Party Logistic – інтегрований логістичний аутсорсинг) і 5PL (Fifth Party Logistic – "віртуальна" логістика). На українському ринку представлені лише транснаціональні 4PL- та 5PL провайдери.

З позицій розвитку електронної комерції найперспективнішими є платіжні системи рівня 5PL, вони не потребують платіжних терміналів, провайдери 5PL практично повністю віртуальні. Платіжні провайдери рівня 5PL існують за рахунок традиційних провайдерів банківських послуг – карткових платіжних систем, поза якими їхні клієнти не можуть зняти гроші чи поповнити свої рахунки в платіжній системі. Це дозволяє платіжним провайдерам легко уникнути багатьох проблем, пов'язаних з необхідністю дотримання вимог фінансових регуляторів, оскільки вони не емітують електронні гроші, а виступають посередниками в платежах.

Базовими платіжними системами для провайдерів рівня 5PL є карткові системи Visa і MasterCard, на частку яких сьогодні припадає близько 50 % усіх пластикових карт у світі. Самі провайдери 5PL є міжнародними процесинговими центрами, що глибоко інтегровані в інфраструктуру електронної комерції, які здійснюють електронні платежі з карткових рахунків в реальному часі. Першим у світі платіжним провайдером рівня 5PL стала американська платіжна система PayPal. Її інституційна особливість полягає в тому, що вона спочатку була інтегрована в найбільший в світі торговий майданчик eBay, оскільки була (до 2015 р.) її платіжним підрозділом [1].

На українському ринку представлені лише транснаціональні 4PL- та 5PL провайдери. PayPal частково працює з Україною і приймає картки VISA та MasterCard, що випущені українськими банками, для оплати товарів та послуг в Інтернеті. Однак PayPal не дає можливості вводити кошти в Україну, що робить неможливим продаж товарів та послуг через цю систему в українських Інтернет-магазинах, тому PayPal в Україні використовується здебільшого для оплати покупок у зарубіжних Інтернет-магазинах.

Безумовно, є певні проблеми функціонування національного платіжного середовища систем електронної комерції: забезпечення універсальності стандартів взаємодії та сумісності при роботі в глобальній мережі незалежно від національних та географічних особливостей; створення ефективних та надійних механізмів забезпечення безпеки он-лайн розрахунків; законодавче обмеження на здійснення емісії електронних грошей небанківськими установами та обмеження на використання електронних грошей суб'єктами господарювання тощо. Але вирішення зазначених проблем є питанням часу.

Висновки. Таким чином, електронна комерція є інноваційним комунікаційним засобом сучасної комерції і важливою складовою цифрової економіки. Серед найбільш важливих тенденцій, які спостерігаються в цифровій економіці, є зростання ринку електронної комерції, в тому числі й вітчизняного. Значний потенціал українського ринку електронної комерції зумовлює зростання та розвиток ринку електронних платіжних послуг. Розширення сфери використання електронних платіжних систем та інструментів дозволить отримати економічні вигоди усім учасникам систем електронної комерції.

Відмова від традиційної платіжної інфраструктури, розвиток конвергенції звичних і віртуальних засобів, використання цифрових інформаційних ресурсів, безконтактних платежів мають стати пріоритетним напрямом розвитку платіжного середовища електронної комерції.

Список використаних джерел

1. Калужский М. Л. Институционализация платежной среды электронной коммерции в России / М. Л. Калужский. // Финансовая аналитика: проблемы и решения. – 2014. – №2. – С. 8-19.

2. Маєвська А.А. Електронна комерція і право: навч.-метод. посібник / А.А. Маєвська. – Х. : 2010. – 256 с.

3. Catherine L. Mann. Global Electronic Commerce: A Policy Primer [Електронний ресурс] / Catherine L. Mann, Sue E. Eckert, Sarah Cleeland Knight. – 2000. – Режим доступу до ресурсу: https://piie.com/bookstore/. – Назва з екрану.

4. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі / С. В. Коляденко. // Всеукраїнський науково-виробничий журнал Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2016. – № 6 (10). – С. 105-112.

5. Мищенко С. В. Совершенствование безналичных розничных платежей в Украине на основе модернизации НСМЭП / С. В. Мищенко // Деньги и кредит. – 2012. – № 12. – С. 56-59.

6. Пантєлєєва Н. Нові форми грошей в умовах формування інформаційного суспільства / Н. Пантєлєєва // Вісник Національного банку України. – 2015. – № 5. – С. 25-31.

7. Suchman Mark C. Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches [Електронний ресурс] / Mark C. Suchman // The Academy of Management Review. – 1995.– Vol. 20, No. 3 (Jul.). – P. 571-610. –Режим доступу: https://www.jstor.org/stable/. – Назва з екрану.

8. Циганов С.А. Розвиток інноваційної інфраструктури глобального ринку платіжних послуг / С. А. Циганов, В. В. Апалькова // Фінанси України. – 2016. – № 2. – С. 99-110.

9. Офіційний сайт торгівельного онлайн-майданчику Prom.ua [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://prom.ua/.

10. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] // Національний банк України. – 2017. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/.

11. Фінанси. Бюджет. Податки: національна та міжнародна термінологія : у 3 т. Т. 2 / за ред. Т. І. Єфименко ; ДННУ "Акад. фін. Управління". – 2-ге вид., перероб. і доп. – К., 2013. – 662 с.

12. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні. [Електронний ресурс]: Закон України від 05.04.2001 р. № 2346-III зі змін. та допов. станом на 1 березня 2017р. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/. – Назва з екрану.

13. Directive 2000/46/EC of the European Parliament and of the Council of 18 September 2000 on the taking up, pursuit of and prudential supervision of the business of electronic money institutions. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/. – Назва з екрану.

14. Положення про порядок емісії електронних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням. [Електронний ресурс]: Постанова Правління Національного банку України від 05.11.2014 р. № 705 зі змін. та допов. станом на 1 березня 2017р. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/. – Назва з екрану.

15. Офіційний сайт ПАТ КБ “Приватбанк” [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://privatbank.ua/.

Список використаних джерел у транслітерації / References

1. Kaluzhskyj M. L. Ynstytutsyonalyzatsyia platezhnoj sredy elektronnoj kommertsyy v Rossyy / M. L. Kaluzhskyj. // Fynansovaia analytyka: problemy y reshenyia. – 2014. – №2. – S. 8-19.

2. Maievs'ka A.A. Elektronna komertsiia i pravo: navch.-metod. posibnyk / A.A. Maievs'ka. – Kh. : 2010. – 256 s.

3. Catherine L. Mann. Global Electronic Commerce: A Policy Primer [Elektronnyj resurs] / Catherine L. Mann, Sue E. Eckert, Sarah Cleeland Knight. – 2000. – Rezhym dostupu: https://piie.com/bookstore/. – Nazva z ekranu.

4. Koliadenko S. V. Tsyfrova ekonomika: peredumovy ta etapy stanovlennia v Ukraini i u sviti / S. V. Koliadenko. // Vseukrainskyj naukovo-vyrobnychyj zhurnal Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky. – 2016. – № 6 (10). – S. 105-112.

5. Myschenko S. V. Sovershenstvovanye beznalychnykh roznychnykh platezhej v Ukrayne na osnove modernyzatsyy NSMEP / S. V. Myschenko // Denhy y kredyt. – 2012. – № 12. –S. 56-59.

6. Pantielieieva N. Novi formy hroshej v umovakh formuvannia informatsijnoho suspilstva / N. Pantielieieva // Visnyk Natsional'noho banku Ukrainy. – 2015. – № 5. – S. 25-31.

7. Suchman Mark C. Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches [Elektronnyj resurs] / Mark C. Suchman // The Academy of Management Review. – 1995.– Vol. 20, No. 3 (Jul.). – P. 571-610. – Rezhym dostupu: https://www.jstor.org/. – Nazva z ekranu.

8. Tsyhanov C.A. Rozvytok innovatsijnoi infrastruktury hlobal'noho rynku platizhnykh posluh / C. A. Tsyhanov, V. V. Apal'kova // Finansy Ukrainy. – 2016. – № 2. – S. 99-110.

9. Ofitsiinyi sait torhivelnoho onlain-maidanchyku prom.ua [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu : http://prom.ua/.

10. Ofitsijnyj sajt Natsional'noho banku Ukrainy [Elektronnyj resurs] // Natsional'nyj bank Ukrainy. – 2017. – Rezhym dostupu: https://bank.gov.ua/.

11. Finansy. Biudzhet. Podatky: natsional'na ta mizhnarodna terminolohiia : u 3 t. T. 2 / za red. T. I. Yefymenko ; DNNU “Akad. fin. Upravlinnia”. – 2-he vyd., pererob. i dop. – K., 2013. – 662 s.

12. Pro platizhni systemy ta perekaz koshtiv v Ukraini. [Elektronnyj resurs]: Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 r. № 2346-III zi zmin. ta dopov. stanom na 1 bereznia 2017r. – Rezhym dostupu: http://zakon3.rada.gov.ua/. – Nazva z ekranu.

13. Directive 2000/46/EC of the European Parliament and of the Council of 18 September 2000 on the taking up, pursuit of and prudential supervision of the business of electronic money institutions. – [Elektronnyj resurs] – Rezhym dostupu: http://eur-lex.europa.eu/. – Nazva z ekranu.

14. Polozhennia pro poriadok emisii elektronnykh platizhnykh zasobiv i zdijsnennia operatsij z ikh vykorystanniam. [Elektronnyj resurs]: Postanova Pravlinnia Natsional'noho banku Ukrainy vid 05.11.2014 r. № 705 zi zmin. ta dopov. stanom na 1 bereznia 2017r. – Rezhym dostupu: http://zakon2.rada.gov.ua/. – Nazva z ekranu.

15. Ofitsijnyj sajt PAT KB “Pryvatbank” [Elektronnyj resurs] – Rezhym dostupu: https://privatbank.ua/.

ANNOTATION
THE PECULIARITIES OF THE PAYMENT ENVIRONMENT OF E-COMMERCE SYSTEMS IN UKRAINE

YURCHUK Natalia,
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of Economic Cybernetics Department,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)

The article analyzes the state of the domestic market of payment instruments and payment infrastructure of e-Commerce. It is noted that there is a gradual migration of transactions to electronic format, the emergence of new means of payment, advanced payment instruments and systems.

It was determined that in the international economic practice there are three main approaches to the organization of institutional regulation of electronic payments: European, North American and Asian.

It is proved that the further institutionalization of payment instruments of electronic Commerce is associated with non-bank payment services, because there is a General e-Commerce process eliminating the use of traditional infrastructure.

It is noticed that from the standpoint of the development of e-Commerce the most promising are the payment system of the 5PL LLC level, they do not need payment terminals providers as 5PL LLC is almost completely virtual.

Keywords: electronic payment instruments, e-Commerce, e-Commerce systems, electronic payment systems, payment infrastructure, Internet banking, electronic money, mobile banking.

Fig. 3. Lit. 15.

АННОТАЦИЯ
ОСОБЕННОСТИ ПЛАТЕЖНОЙ СРЕДЫ СИСТЕМ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ В УКРАИНЕ

ЮРЧУК Наталья Петровна,
кандидат экономических наук,
доцент кафедры экономической кибернетики,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)

В статье проанализировано состояние отечественного рынка платежных инструментов и платежной инфраструктуры электронной коммерции. Обозначено, что происходит постепенное перемещение трансакций в электронный формат, появление новых средств платежей, новейших платежных инструментов и систем.

Определено, что в международной экономической практике выделяют три основных подхода к организации институционального регулирования электронных платежей: европейский, североамериканский и азиатский.

Доказано, что дальнейшая институционализация платежных инструментов электронной коммерции связана с небанковскими платежными сервисами, поскольку наблюдается общий для электронной коммерции процесс отказа от использования традиционной инфраструктуры.

Отмечено, что с позиций развития электронной коммерции, наиболее перспективными являются платежные системы уровня 5PL, они не нуждаются в платежных терминалах, провайдеры 5PL практически полностью виртуальные.

Ключевые слова: электронные платежные инструменты, электронная коммерция, системы электронной коммерции, электронные платежные системы, платежная инфраструктура, Интернет-банкинг, электронные деньги, мобильный банкинг.

Рис. 3. Лит. 15.

Інформація про автора

ЮРЧУК Наталія Петрівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної кібернетики, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: urnata@vsau.vin.ua).

YURCHUK Natalia – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Economic Cybernetics Department, Vinnytsia National Agrarian University (21008, 3, Sonyachna Str., Vinnytsia, e-mail: urnata@vsau.vin.ua).

ЮРЧУК Наталья Петровна – кандидат экономических наук, доцент кафедры экономической кибернетики, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: urnata@vsau.vin.ua).